

LAPSEN OIKEUDET

YH3: Lakitieto. Toni Uusimäki 2010.

NIMI – yksilöi ihmisen

- Nimellä tunnistettava, osa persoonallisuutta
- Etunimiä enintään kolme
- Vanhemmilla yhteinen → lapselle automaattisesti
- Eri sukunimet → vanhemmat ilmoittavat valintansa
- Uusi nimi ei saa olla sopimaton eikä yleensä kotimaisen nimikäytännön vastainen
- Ilmoitus nimistä maistraattiin tai seurakuntaan 2 kk:n kuluessa lapsen syntymästä

Nimen muuttaminen

- Nimi on henkilökohtainen asia eikä 12 vuotta täyttäneen lapsen etunimeä voida muuttaa ilman hänen suostumustaan
- Itsenäisesti etunimensä voi muuttaa 15-vuotiaana maistraatille tehtävällä ilmoituksella
- Jos etunimeä on jo kerran muutettu, toista muutosta on haettava kirjallisesti maistraatilta (pätevä syy vaaditaan)
- Sukunimen muuttamiseen vaaditaan hyvät perusteet (suvussa aiemmin ollut tai keksitty nimi)
- Ainoa virallinen ja luotettava todistus henkilötiedoista on ns. virkatodistus

ISYYYS

(c) Toni Uusimäki 2010

Isyyden vahvistaminen ja kumoaminen

Isyys määräytyy:

- Avioliiton perusteella — isyysolettaja
- Isyyden vahvistamisella
 - Isyyden tunnustaminen ja maistraatin hyväksyntä (yli 20 000 tapausta vuosittain)
 - Jos isä ei tunnusta isyyttään → isyyskanne (n. 100/a)
 - Tuomioistuimen päätös
 - Kunnassa lastenvalvoja hoitaa isyyden selvittämistä
 - Äiti voi kieltää isyyden selvittämisen
 - DNA-testit ja muut lääketieteelliset menetelmät

Isyyden kumoaminen:

- Tuomioistuimen päätös
- Tapauksia vuodessa n. 70

LAPSEN ELATUS

(c) Toni Uusimäki 2010

Oikeus riittävään elatukseen 1/2

- Sisältää aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen sekä hoidon ja koulutuksen
- Vanhemmat vastaavat elatuksesta kykyjensä mukaan. Elatuskykyyn vaikuttavat ikä, työkyky, mahdollisuus käydä ansiotyössä, varallisuus ja muu elatusvastuu.
- Elatusvelvollisuus päättyy lapsen täytettyä 18 vuotta. Sen jälkeenkin monet ottavat osaa lapsen koulutuskustannuksiin.

ESIMERKKI

Vanhemmat vastaavat yli 18-vuotiaan lapsen koulutuskustannuksista, jos sitä pidetään kohtuullisena. Kohtuusharkintaan vaikuttavat lapsen taipumukset, koulutuksen kesto, kustannukset ja lapsen mahdollisuudet koulutuksen jälkeen vastata itse koulutuskustannuksista. Jos asiasta ei päästä sopimukseen, oikeus ratkaisee asian tapauskohtaisella harkinnalla. Oikeuskäytännössä on katsottu, että lukiolaisen elatustarpeeseen vaikuttaa se, että lukio ei valmista mihinkään ammattiin. Lisäksi lukion on katsottu kuuluvan koulutusjärjestelmässämme peruskoulutukseen, mikä puoltaa vanhempien velvoitetta osallistua lapsen lukioaikaisiin koulutuskustannuksiin.

Oikeuskäytännön mukaan vanhempaa ei kuitenkaan voida kaikissa tapauksissa velvoittaa osallistumaan täysi-ikäisen lukiolaisen koulutuskuluihin. Ratkaisuun vaikuttaa etenkin vanhemman taloudellinen tilanne ja muu elatusvastuu.

Koulutusavustuksen suuruutta harkittaessa koulutuskustannuksiin luetaan suoranaisten opintomenojen lisäksi koulutuksen aikaiset elinkustannukset. KKO 1997:173, KKO 1996:5

Oikeus riittävään elatukseen 2/2

- Vanhempien ero ei muuta elatusvelvollisuutta
 - Lapsesta erillään asuva vanhempi maksaa yleensä **elatusapua**
 - Elatusavun vahvistaa joko sosiaaliviranomainen tai tuomioistuin
 - Sen suuruuteen vaikuttavat vanhempien tulot ja varallisuus sekä lapsen olot
- Elatusavun laiminlyönti → lapsella oikeus kunnan maksamaan **elatusukeen**
 - Kunta voi periä maksamansa elatustuet takaisin elatusvelvolliselta

LAPSEN HUOLTO

- Lapsen huoltajien tehtävänä on lain mukaan lapsen hoitaminen ja kasvattaminen
- Lapsen huolto on hänen henkilökohtaisista, jokapäiväisistä tarpeistaan huolehtimista, kasvattamista ja valvomista. Lapsen pitäisi saada ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä.
- Huoltaja päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta ja muista henkilökohtaisista asioista. Lapsen edunvalvojana huoltaja päättää myös lapsen varojen käytöstä
- Huolto päättyy, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai menee sitä ennen naimisiin

EDUNVALVONTA

- Tavallisesti lapsen huoltajat ovat myös hänen edunvalvojiaan
- Edunvalvonta tarkoittaa alle 18-vuotiaan lapsen varojen hoitoa sekä hänen edustamistaan varallisuuteen liittyvissä sopimuksissa ja viranomaisten kanssa asioitaessa
- Jollei edunvalvojaa → käräjäoikeus/oikeusaputoimisto määrää alle 18-vuotiaalle sellaisen
- Edunvalvoja voidaan määrätä myös sellaiselle täysi-ikäiselle henkilölle, joka ei kykene hoitamaan itseään tai omaisuuttaan
- Alle 18-vuotiaalla oikeus tiettyihin oikeustoimiin

OTTOLAPSI

- Adoptio eli lapseksiotto
- Ennen adoption vahvistamista on selvitettävä, että lapsi saa ottovanhemmilta hyvän hoidon ja kasvatuksen
- Biologisten vanhempien suostumus saatava
- Ottolapsen voi saada 25-vuotias – aviopuolisot yhdessä tai yksi henkilö yksinään
- Oikeudellinen asema vastaa biologista lasta
- Ottolapsisuhdetta ei voi purkaa tuomioistuimen päätöksellä

KASVATTILAPSI

- Kasvattilapsi (=sijoitettu lapsi) on perheeseen asumaan ja hoidettavaksi otettu lapsi
- Usein perusteena lastensuojelutoimenpide. Sosiaalilautakunta valvoo kodin sopivuutta lapsen hoitoon
- Kasvattilapsisuhde ei muodosta lapsen ja kasvattivanhempien välille oikeudellista sidettä → lapsi ei peri kasvattivan-hempiaan eikä saa heidän sukunimeään
- Sijoitettu lapsi pyritään sijoittamaan biologisille vanhemmilleen, kun heidän perheolonsa sen sallivat